

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА**

**ВІДДІЛ
АРХЕОЛОГІЇ
(2013 – 2017)**

Основні наукові напрями досліджень відділу археології

2

*Археологічне вивчення пам'яток
Центрально-Східної Європи, а саме:*

- археологія та палеогеографія доби палеоліту;
- доба енеоліту–бронзи на Північно-Східному Прикарпатті;
- пізній період епохи бронзи – початок доби раннього заліза;
- пізньоримський і ранньослов'янський періоди;
- Середньовіччя та Нова доба;
- історія археології;
- комплексні інтердисциплінарні дослідження тощо.

Напрями діяльності відділу археології

- методологічні, аналітичні, джерелознавчі, історіографічні дослідження у галузі археології Прикарпаття, Волині і Закарпаття;
- науково-організаційна діяльність (видання збірника наукових праць «Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині», організація і проведення щорічних Міжнародних наукових конференцій «Археологія заходу України» та «Історія археології», а також виставок спільно з музейними закладами та історико-культурними заповідниками);
- міжнародне та міжінституційне співробітництво;
- розвиток дослідницької інфраструктури відділу (наукові фонди, архів, бібліотека, Археологічний музей, проблемно-зорієнтовані бази даних тощо);
- поширення результатів наукової діяльності підрозділу;
- діяльність у сфері охорони та популяризації археологічної спадщини України.

Наукові школи

4

• Львівська палеолітична школа

Засновник

д.і.н. Олександр Черниш
(1918–1993)

Представники

д.і.н. О.С. Ситник
к.і.н. В.П. Савич
Р.Т. Грибович
Л.І. Кучугура
к.і.н. Р.Р. Коропецький
к.геогр.н. О.М. Томенюк та ін.

• Школа слов'яно-руської археології

Засновник

д.і.н. Маркіян Смішко
(1900–1981)

Представники

д.і.н., член-кореспондент
НАН України В.Д. Баран
к.і.н. О.О. Ратич
к.і.н. В.В. Ауліх
д.і.н. Е.А. Балагурі
к.і.н. В.М. Цигилик
д.і.н. М.М. Кучінко
к.а. Ю.В. Лукомський та ін.

Кадровий потенціал

- На початок звітнього періоду (**2013 р.**) у складі відділу працювало **17 співробітників**. З них – завідувач відділу, доктор наук, професор (Ситник О.С.), 4 кандидати наук, старших наукових співробітники (Бандрівський М.С., Войнаровський В.М., Гупало В.Д., Пеняк П.С.); 1 кандидат наук, науковий співробітник (Лукомський Ю.В.); 1 науковий співробітник без ступеня (Петегирич В.М.), 1 кандидат наук, молодший науковий співробітник (Булик Н.М.), 5 молодших наукових співробітників (Гавінський А.М., Конопля В.М., Коропецький Р.Р., Оприск В.Г., Павлів Д.Ю.), два лаборанти (Яковишина Я.М., Томенюк О.М. (за сумісництвом) – вчений секретар відділу), 1 інженер (Романова Д.Я.), 1 художник (Принада І.Б.).
- Станом на **31.12.2017 р.** відділ археології складався із **10 співробітників**: виконувач обов'язків завідувача відділу – д.і.н. Бандрівський М.С.; 3 старших наукових співробітники – д.і.н. Гупало В.Д., д.і.н., проф. Ситник О.С., к.і.н. Пеняк П.С.; 2 наукових співробітники – к.і.н. Гавінський А.М., Петегирич В.М. та 4 молодших наукових співробітники – к.і.н. Коропецький Р.Р., к.і.н. Яковишина Я.М., Павлів Д.Ю., к.геогр.н. Томенюк О.М. (вчений секретар відділу, за сумісництвом).

Динаміка змін кадрового потенціалу

Підготовка наукових кадрів

Упродовж звітнього періоду відділ суттєво покращив свої якісні показники завдяки успішним захистам співробітниками кандидатських і докторських дисертацій. **Кандидатами наук** стали:

- Томенюк О.М. (2013)
- Гавінський А.М. (2014)
- Коропецький Р.Р. (2016)
- Яковишина Я.М. (2016)

Докторські дисертації у 2015 р. захистили ще троє співробітників відділу:

- Войнаровський В.М.
- Гупало В.Д.
- Бандрівський М.С.

Упродовж звітнього періоду при відділі археології навчалися в аспірантурі три аспіранти денної форми навчання: *Адамишин О.М., Колос М.П., Луцик І.П.* У вересні 2016 р. *Булик Н.М.* вступила до докторантури нашого Інституту.

Наукова тематика відділу

Держбюджетні і цільові програми

7

Відділ археології працював над двома **плановими темами:**

- 2012–2014

“Поселенські структури населення Прикарпаття і Волині від найдавніших часів до середньовіччя: еволюція та динаміка культурних трансформацій”,
№ держреєстрації 0112U002066

Науковий керівник д.і.н. **О.С. Ситник**

- 2015–2017

“Етнокультурні контакти на пограниччі Східної і Центральної Європи від найдавніших часів до середньовіччя”,
№ держреєстрації 0115U002459

Науковий керівник д.і.н. **О.С. Ситник**

Обсяги фінансування відділу археології

8

Упродовж 2013–2017 рр. на відділ археології виділено
2 952,158 тис. грн державного фінансування

Дослідницька інфраструктура відділу

Археологічний музей

Бібліотека

Фонди

Науковий архів

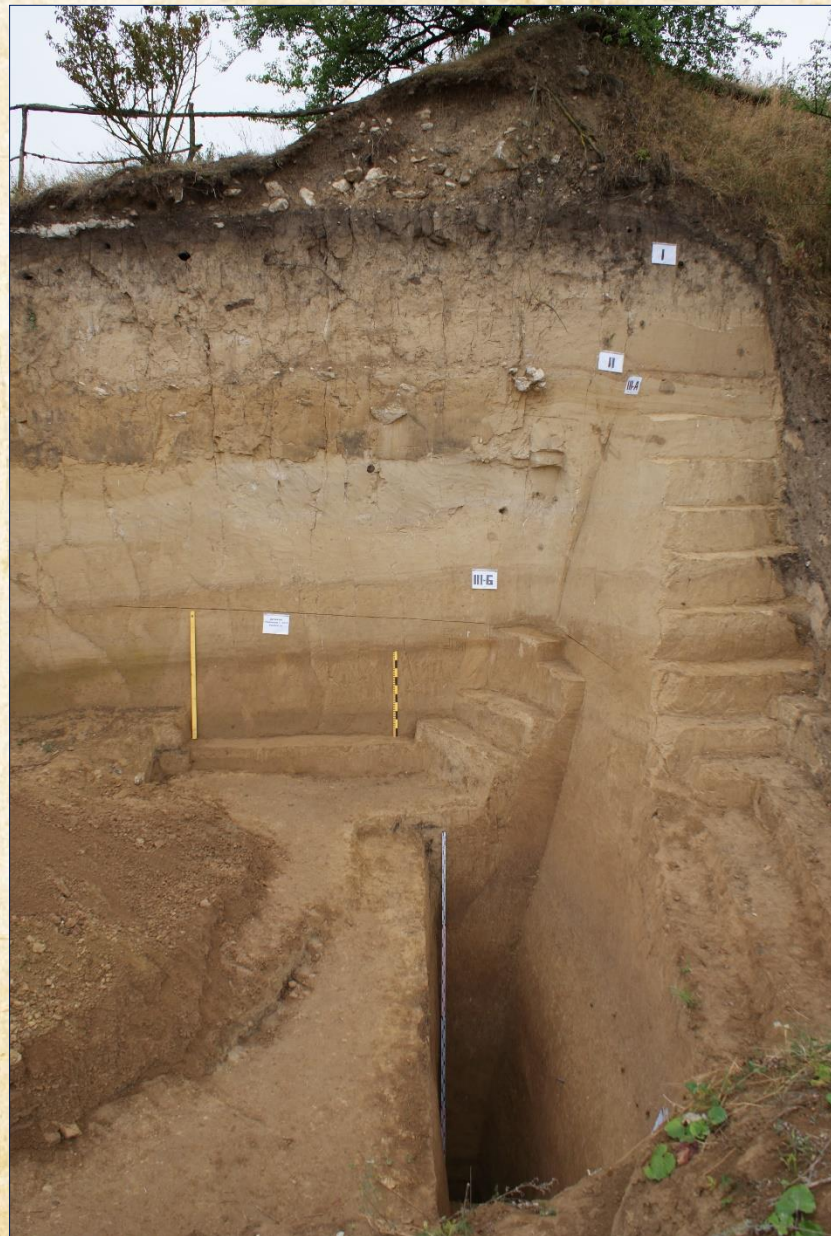
Полюові дослідження

10

Вивчення багатошарових
палеолітичних стоянок
Ігровиця і Великий Глибочок
на Тернопільщині

*Дослідження О. Ситника,
Р. Коропецького, О. Томенюк*

Ставчани X 2014
Р. 1; Об. 1
Гл. 0,8 м

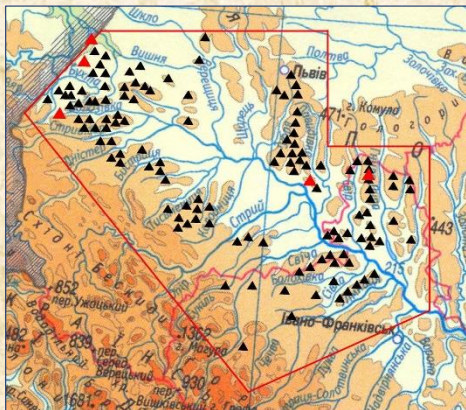
Ставчани X, 2014. Дослідження
об'єкта маліцької культури доби
енеоліту (кін. V тис. до н. е.).
Дослідження А. Гавінського

Винники-Лисівка, 2017. Рештки
глиняної стіни житлової споруди
культури лійчастого посуду
(2-га пол. IV тис. до н. е.)
Дослідження А. Гавінського

Винники 2017
У. Лисівка
Розкоп 1

Вивчення курганних могильників Верхньої Наддністрянщини
Дослідження Д. Павліва, В. Петегурича

Польові дослідження

13

Загальний вигляд
базилики Різдва
Пресвятої Богородиці
на Катедральній гірці
в Холмі
Дослідження
Ю. Лукомського,
В. Гупало

Реставрація фрагменту portalу церкви XIII ст. у Холмі
Дослідження Ю. Лукомського, В. Гупало

Розкопки
вежі-дзвіниці
Дрогобицького костелу
Св. Варфоломія
Дослідження
Ю. Лукомського

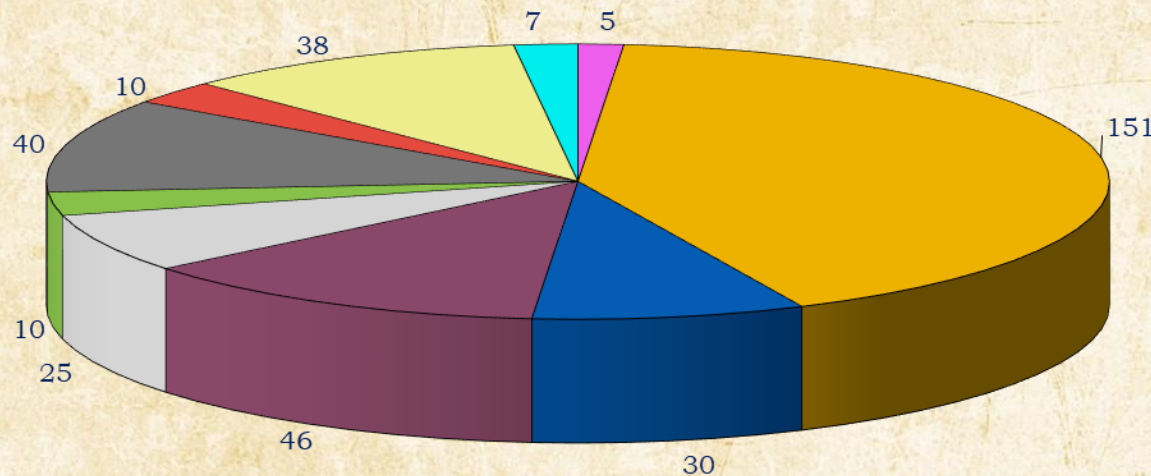
Цегляно-кам'яний
колектор XVIII–сер. XIX ст.
Дослідження
Ю. Лукомського

Наукова продукція відділу археології

14

Загальна кількість публікацій за 2013–2017 рр.

Загальний обсяг
друкованої продукції
відділу археології за
звітний період склав
понад **593 д.а.**,
що дорівнює
22,6 друкованих
позицій (37 д.а.)
на одного наукового
співробітника

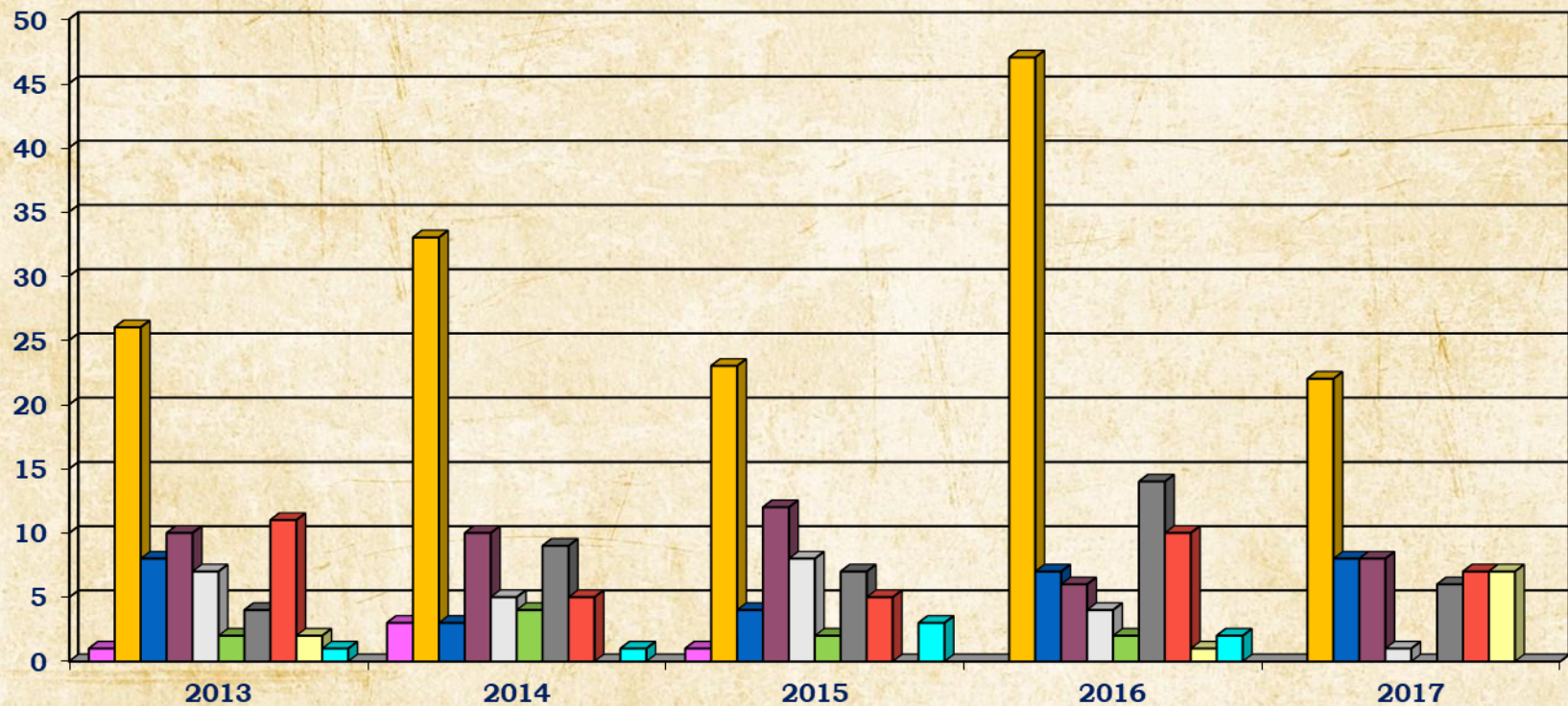
- Статті з новими важливими результатами у журналах, що індексуються провідними базами публікацій (Web of Science, Scopus) - 5 статей (11 д.а.)
- Статті в закордонних та вітчизняних журналах, що індексуються фаховими міжнародними базами даних - 151 стаття (152,9 д.а.)
- Тези міжнародних конференцій, що відбулися за кордоном, - 30 тез (5,5 д.а.)
- Тези міжнародних конференцій, що відбулися в Україні, та рецензовані збірки матеріалів вітчизняних конференцій - 46 тез (18,6 д.а.)
- Окремі розділи в редактованих збірниках та колективних монографіях - 25 розділів (89,4 д.а.), у т.ч. 15 – у закордонних виданнях (62,7 д.а.)
- Оригінальні монографії та доповіді (100 і більше сторінок) - 10 монографій (274,4 д.а.)
- Наукові публікації джерел та пам'яток науки та культури, що мають наукову новизну, - 40 наукових публікацій (15,8 д.а.)
- Публікації, які оприлюднені на фахових модерованих інтернет-ресурсах, що їх читає відповідна спільнота, - 10 публікацій (1,8 д.а.)
- Науково-довідкові видання (енциклопедії, довідники, наукові каталоги, огляди), що мають наукову новизну, - 38 публікацій (14 д.а.)
- Інші видання (препринти тощо) - 7 авторефератів (9,7 д.а.)

Наукова продукція відділу археології

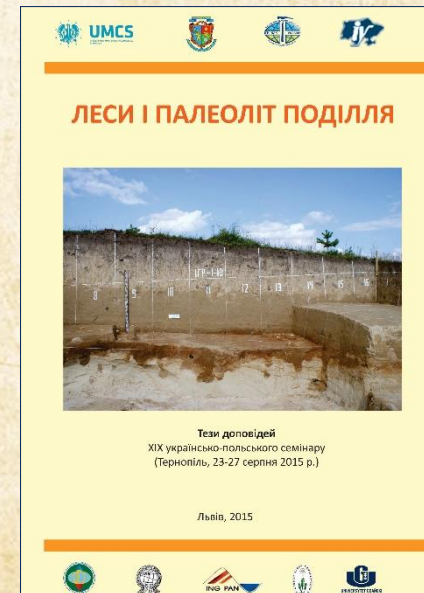
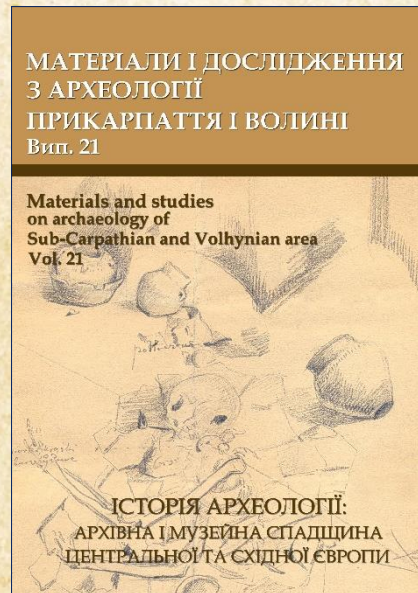
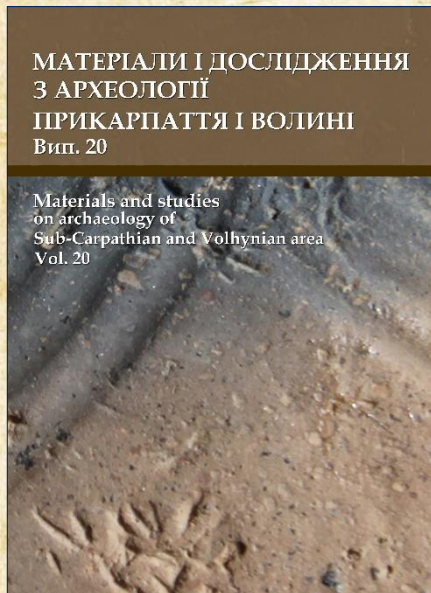
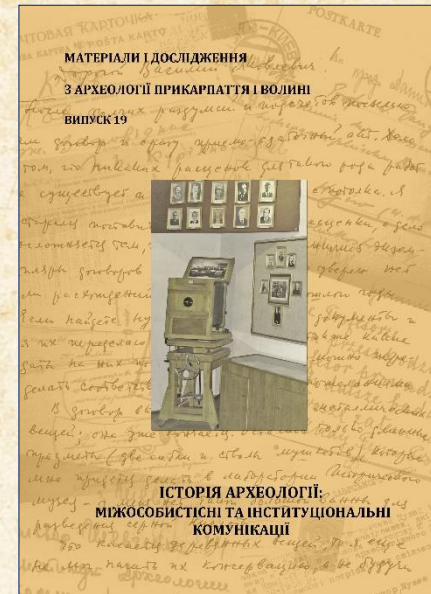
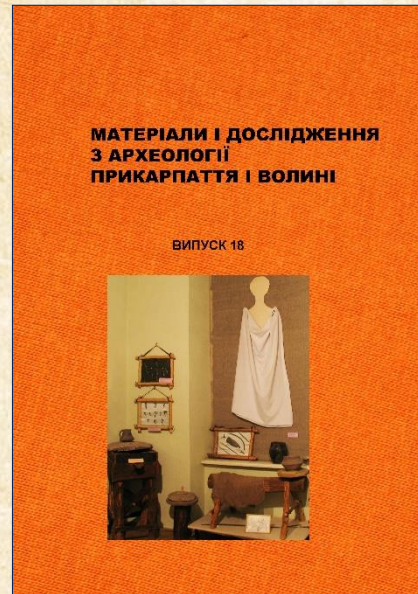
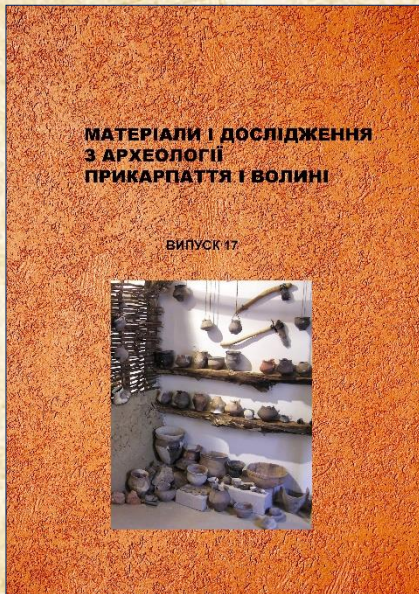
15

Публікації відділу за роками

- Статті з новими важливими результатами у журналах, що індексуються провідними базами даних (Web of Science, Scopus)
- Статті в закордонних та вітчизняних журналах, що індексуються фаховими міжнародними базами даних
- Тези міжнародних конференцій, що відбулися за кордоном
- Тези міжнародних конференцій, що відбулися в Україні, та рецензовані збірки матеріалів вітчизняних конференцій
- Окремі розділи в редактованих збірниках та колективних монографіях
- Оригінальні монографії та доповіді (100 і більше сторінок)
- Наукові публікації джерел та пам'яток науки та культури, що мають наукову новизну
- Науково-довідкові видання (енциклопедії, довідники, наукові каталоги, огляди), що мають наукову новизну
- Публікації, які оприлюднені на фахових модернованих інтернет-ресурсах, що їх читає відповідна спільнота
- Інші видання (препринти тощо)

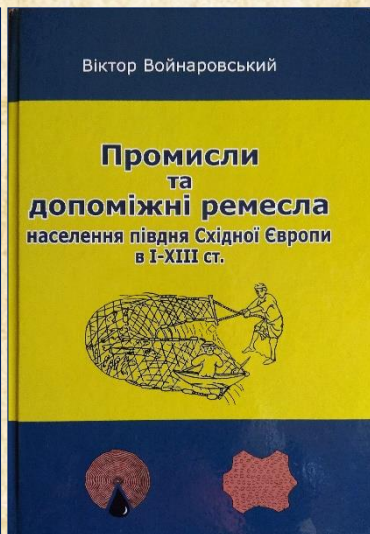
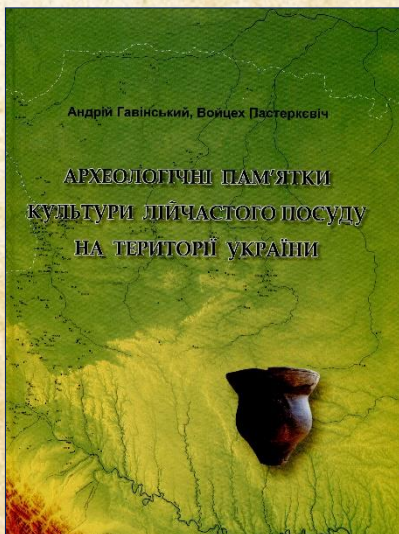
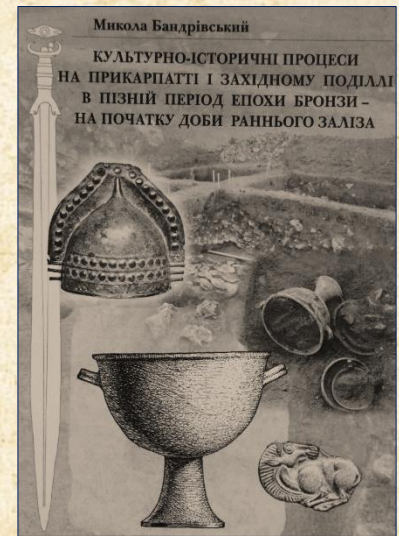
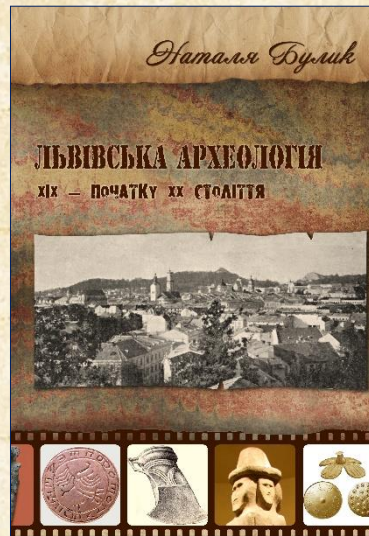

Наукова продукція відділу археології

17

Індивідуальні
монографії

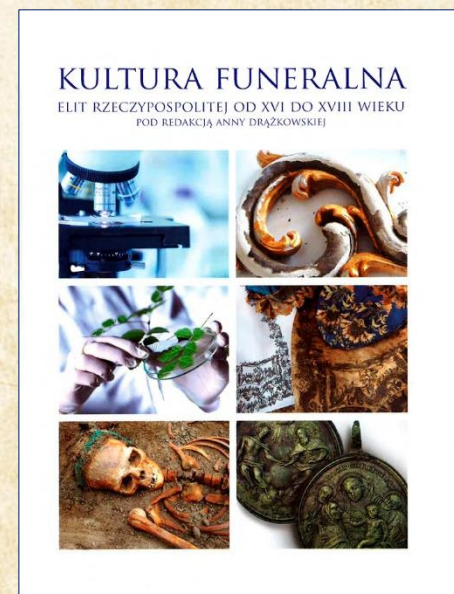
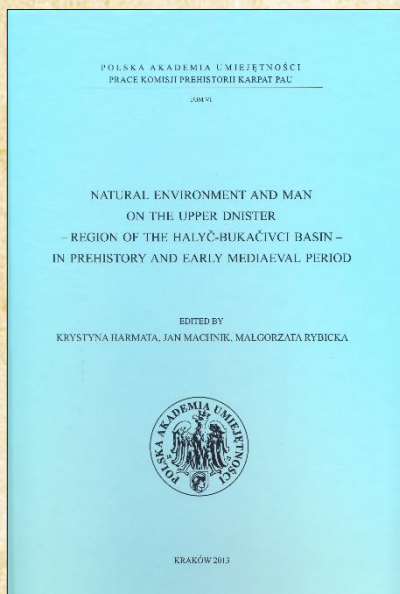
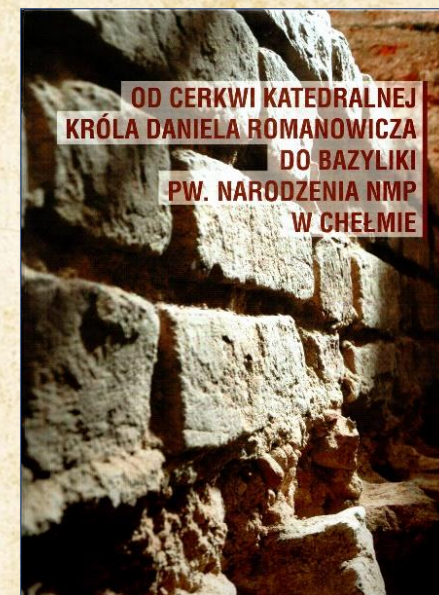
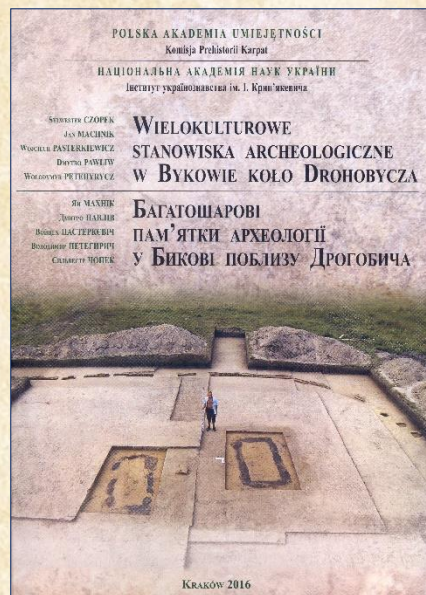
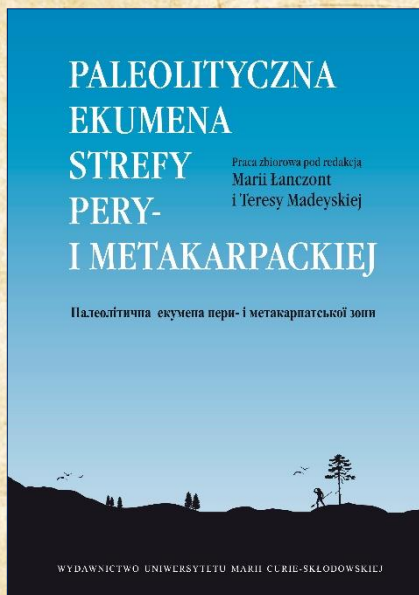

Публікації у закордонних виданнях

18

Колективні монографії
у закордонних виданнях

Наукові установи

- Інститут археології НАН України
- НДЦ “Рятівна археологічна служба” ІА НАНУ
- Інститут геологічних наук НАН України
- Інститут електронної фізики НАН України
- Львівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського
- Археологічна комісія НТШ

ВІДДІА АРХЕОЛОГІЇ

- Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник
- Державний історико-культурний заповідник “Тустань”
- Державний історико-культурний заповідник у м. Белзі
- Державний історико-культурний заповідник у м. Жовкві
- Історико-культурний заповідник “Стільське городище”
- Національний заповідник “Давній Галич”

Заповідники

Навчальні заклади

- Львівський національний університет імені Івана Франка
  - Національний університет “Львівська Політехніка”
    - Львівський католицький університет
    - Львівська академія мистецтв
  - Ужгородський національний університет
- Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
  - Львівська філія Київського національного університету культури і мистецтв
- Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
  - Львівський інститут економіки і туризму

- Львівський історичний музей
- Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків
  - Волинський краєзнавчий музей
- Львівська національна галерея мистецтв ім. Бориса Возницького
- Історико-краєзнавчий музей міста Винники
- Городоцький історико-краєзнавчий музей
- Історико-етнографічний музей “Бойківщина”
- Народний історико-краєзнавчий музей “Мостищина”

Музеї

Наукові установи

- Інститут археології Академії наук Чеської Республіки, м. Брно
- Польська академія науки і мистецтв (PAU)
- Інститут археології та етнології ПАН
- Національний Інститут спадщини Міністерства культури Польщі
- Державний геологічний інститут (Варшава)
- Комітет пра- і протоісторичних наук ПАН
- Національна бібліотека ім. Оссолінських (Вроцлав, Польща)
- Інститут геологічних наук ПАН
- Інститут систематики та еволюції тварин ПАН
- Російський фонд фундаментальних досліджень

ВІДДІЛ АРХЕОЛОГІЇ

Навчальні заклади

- Жешівський університет
- Університет Марії Кюрі-Склодовської, м. Люблін
- Ягеллонський університет, м. Краків
- Університет ім. Адама Міцкевича у Познані
- Торунський університет ім. Миколая Коперніка

- Музей історії Польщі у Варшаві
- Державний археологічний музей у Варшаві
- Краківський археологічний музей
- Окружний музей у Жешові (Польща)

Музеї

Міжнародна наукова співпраця

22

Упродовж звітнього періоду співробітники відділу археології активно залучали міжнародних партнерів до виконання спільних наукових досліджень (зокрема, археологічних експедицій), проведення міжнародних конференцій та семінарів, брали участь у **11 спільних міжнародних науково-дослідних проектах**.

Низка наукових працівників відділу є членами та експертами міжнародних наукових рад, експертних комісій, редколегій наукових видань. Відділ археології у 2013–2017 рр. **прийняв 60 науковців** з різних академічних та освітніх установ України та з закордону, а також 7 наукових співробітників відділу здійснили робочі візити до закордонних наукових установ.

Міжнародні науково-дослідні проекти

23

Назва проекту	Керівник проекту від установи	Тривалість	Керівник проекту від іншої установи (якщо є), в тому числі зарубіжний
Palaeolithic Oecumene of the peri- and meta-Carpathian zone – a study of environment changes of Western Ukraine and South-Eastern Poland in Pleistocene and their influence on primeval settlement and migration pattern (based on loess and cave sites)	Ситник О., виконавці Томенюк О., Коропецький Р.	2010–2015	М. Ланчонт (UMCS, Люблін, Польща), А. Богущкий, Львівський національний університет імені Івана Франка
Środowisko Przyrodnicze i człowiek na Pograniczu stref geograficznych i rubieży kultur środkowo- i południowo-wschodnio-europejskich w widłach Dniestru i Łomnicy w dobie neolitu i epok późniejszych	Павлів Д., Петегирич В.	2010–2013	Проф., д-р габ. Х. Гармата (Ягеллонський ун-т, Краків, Польща)
“Виробничі комплекси Середнього Подністров’я в пізньоримський час (на матеріалах поселення Комарів)”	Войнаровський В.	02.04.2012 – 31.12.2013	Я.І. Онищук (Львівський національний університет ім. І. Франка), з російської сторони О.С. Рум’янцева (Інститут археології РАН)
Kultura funeralna elit I Rzeczypospolitej w XVI-XVIII wieku na terenie Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego. Próba analizy interdyscyplinarnej	Гупало В.	2012–2015	Prof. dr hab. Anna Dąbkowska (Instytut archeologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu)
Poszukiwanie, identyfikacja i rozpoznanie naukowe najstarszej świątyni Bogurodzicy wybudowanej w Chełmie przez króla Daniela Halickiego / “Пошук, ідентифікація і наукове вивчення найстарішого храму Пресвятої Богородиці, побудованого в Холім королем Данилом Галицьким”	Гупало В., Лукомський Ю.	2013–2017	Prof. dr hab. Andrzej Buko (Instytut Archeologii i Etnologii PAN); проф., д-р наук Микола Бевз (Національний університет “Львівська Політехніка”)
Przemiany kulturowo-osadnicze w dorzeczu rzeki Wiszni w epoce brązu i we wczesnej epoce żelaza w kontekście zmian prahistorycznej i wczesnośredniowiecznej ekumeny	Павлів Д., Гупало В., Коропецький Р.	2013–2017	Проф., д-р габ. С. Чопек (Жешівський ун-т, Польща), Н. Войцешук (НДЦ “Рятівна археологічна служба” Ін-ту археології НАН України)
Wietrzenie skał anhydrytowych i gipsowych – geomorfologia, petrologia i geochemia	Виконавець Томенюк О.	2013–2017	Керівник – М. Бомбель, Варшавський університет, Польща
Wielokulturowe stanowiska archeologiczne w Bykowie koło Drohobycza/ Багатошарові пам’ятки археології у Бикові поблизу Дрогобича	Павлів Д., Петегирич В.	2014–2016	Проф., д-р габ. Ян Махнік (PAU); проф., д-р габ. С. Чопек (Жешівський ун-т, Польща)
Czwartorzędowa paleocyrkulacja atmosferyczna między Wisłą a Morzem Czarnym w świetle wyników pomiarów anizotropii podatności magnetycznej i badań proveniencji materiału detrytycznego pokryw lessowych	Виконавець Томенюк О.	2015–2018	Керівник – проф. Є. Навроцький, PIG-PIB, Варшава, Польща
Між заходом та сходом. Динаміка суспільно-поселенських змін від Східних Карпат до Наддніпрянської височини у IV на початку III тис. до н. е.	Гавінський А.	2016–2017	Проф. М. Рибіцька (Жешівський університет, Польща)
“Історико-культурний парк «Древній Звенигород»”	Гупало В.	2017–2019	Ткачук О. В. (Департамент архітектури та розвитку містобудування Львівської обласної державної адміністрації)

Координація наукової діяльності

24

Упродовж звітнього періоду співробітники відділу археології були активно залучені до надання наукових консультацій різним цільовим аудиторіям, зокрема, наукові консультації у вигляді відгуків, рецензій, експертних висновків надано для:

- закладів вищої освіти;
- музеїв;
- історико-культурних заповідників;
- органів державної влади тощо.

Також співробітники відділу виступали *науковими консультантами та експертами* під час археологічних досліджень, здійснених за участю інших наукових установ.

Експертні висновки, підготовлені співробітниками відділу для органів державної влади

25

Рік	Автор	Назва	На замовлення від
2013	Войнаровський В.М.	Аналітична записка «Про проведення додаткових пам'яткоохоронних заходів на пам'ятці археології державного значення Комарів у Чернівецькій області»	Чернівецьке управління з охорони культурного середовища
2013	Войнаровський В.М.	Рекомендації щодо використання в експозиційній та виставковій роботі результатів нових досліджень поселення черняхівської культури Комарів на Середньому Дністрі	Чернівецьке управління з охорони культурного середовища
2016	Гавінський А.М.	Про результати археологічних досліджень у Винниках на горі Шипшина, у місці будівництва релігійно-туристичного об'єкту Стежка митрополита Андрея Шептицького	Відповідь на лист №314/1-3 від 23.05.2016 р. начальника Управління капітального будівництва Львівської обласної державної адміністрації Іванової К.В.
2016	Гавінський А.М.	«Список пам'яток рекомендованих для внесення до Переліку об'єктів культурної спадщини, виявлених та досліджених А. Гавінським у 2005–2015 рр.». № 141/180 від 16.05.2016 р. (обсяг 1 др. арк.)	Департамент архітектури та розвитку містобудування Львівської обласної державної адміністрації т.в.о. начальника Ткачук О.В.
2016	Петегирич В.М.	Підготовка аналітичних матеріалів та надання консультацій про історико-культурний розвиток Судової Вишні (літописної Вишні) княжої доби для створення Історико-архітектурного опорного плану міста з визначенням меж історичного ареалу та охоронних зон пам'яток.	Департамент архітектури та розвитку містобудування Львівської обласної державної адміністрації
2017	Гупало В.Д.	Науково-проектна документація «Обґрунтування створення Національного історико-культурного заповідника «Древній Звенигород» у с. Звенигород Пустомитівського району Львівської області»; Історична довідка про пам'ятку та довідка про її наукову, культурну та історичну цінність – 124 с.	Пустомитівська районна рада депутатів Львівської області
2017	Гупало В.Д.	Документи, необхідні для прийняття рішення про оголошення пам'ятки національного значення «Городище Звенигород» історико-культурним заповідником	Звенигородська сільська рада, Пустомитівська районна рада депутатів Львівської області
2017	Гупало В.Д.	Проект «Історико-культурний парк «Древній Звенигород», який реалізовуватиметься за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від Європейського Союзу 1. Опис проекту – 27 с.	Департамент архітектури та розвитку містобудування Львівської обласної державної адміністрації

Організація та проведення конференцій, семінарів та наукових шкіл

Упродовж 2013–2017 рр. співробітники відділу археології взяли участь у **152 наукових конференціях** (на яких виголосили *277 доповідей*), у тому числі **37 конференцій закордонних** (*58 доповідей*).

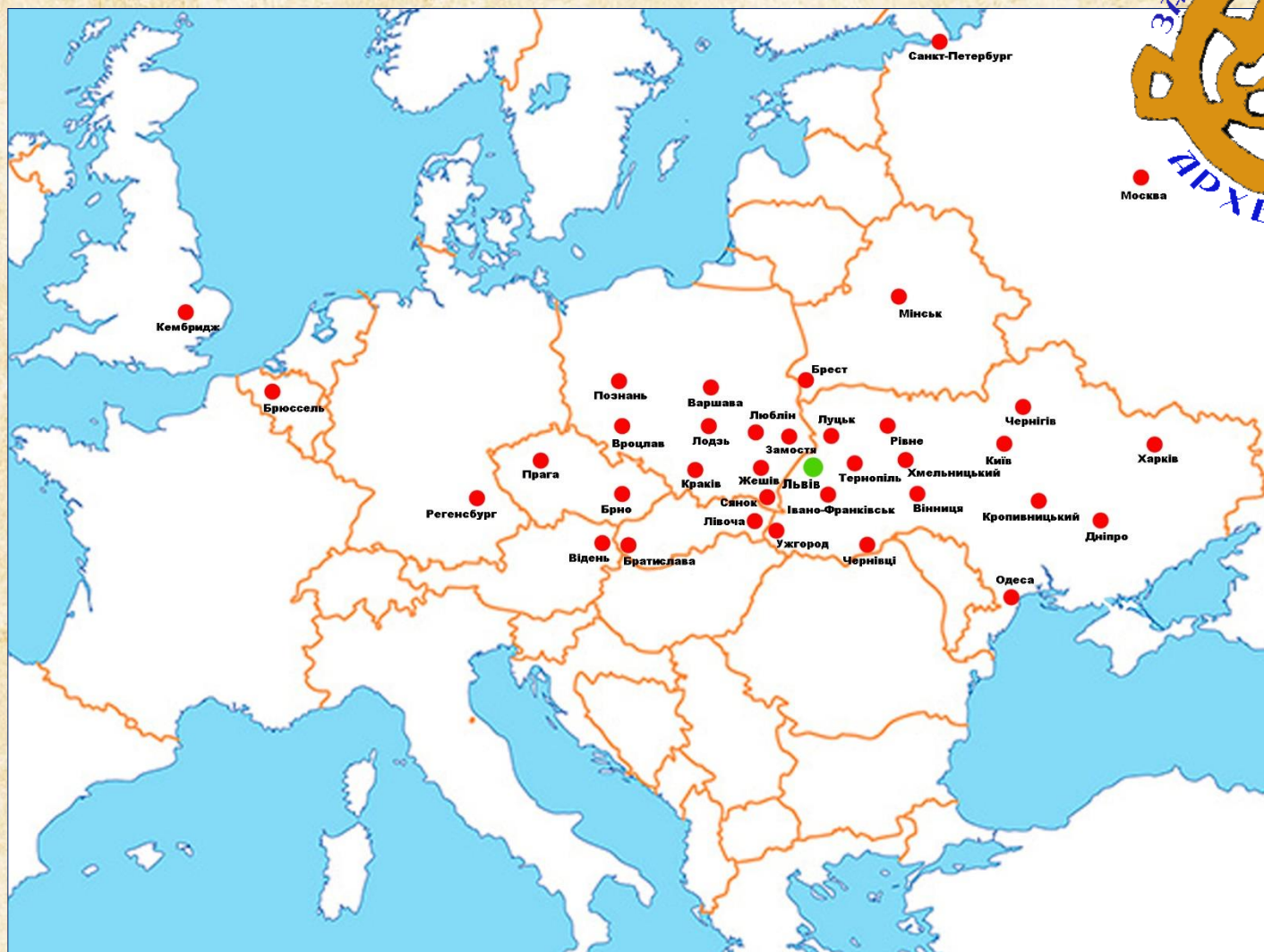
Співробітники відділу були організаторами та співорганізаторами **15 наукових заходів**, які відбувалися на базі відділу та інших наукових установ, а саме:

- **п'яти** щорічних Міжнародних наукових конференцій «Археологія заходу України» (2013–2017)
- **XIX** українсько-польського польового семінару «Леси і палеоліт Поділля» (2015)
- **трьох** щорічних Міжнародних наукових конференцій «Історія археології» (2015–2017)
- **трьох** виставок «У пошуках слідів минувшини (до 100-річчя від дня народження І.К. Свєшнікова)» (2015), «Ярослав Пастернак – дослідник «галицької Трої» (2017), «Захочеш – і будеш» до 110-річниці з дня народження українського археолога, поета, одного з чільних діячів ОУН Олега Кандиби (Ольжича) (2017)
- Всеукраїнської наукової конференції «Історія музейної справи кінця XIX–1930-их рр.: люди і колекції» (2017)
- **двох** круглих столів у межах XXIV і XXVII Наукових сесій Наукового товариства ім. Шевченка, Археологічна комісія (2013, 2016)

Організація та проведення конференцій, семінарів та наукових шкіл

27

Географія учасників Міжнародних наукових конференцій
«Археологія заходу України»

Організація та проведення конференцій, семінарів та наукових шкіл

Учасники міжнародних
конференцій
**«Археологія заходу
України»**
під час екскурсій
пам'ятками історії та
культури

Організація та проведення конференцій, семінарів та наукових шкіл

29

Учасники ХІХ українсько-польського польового семінару
«Леси і палеоліт Поділля»
на палеолітичних стоянках
Пронятин та Великий Глибочок
(серпень 2015 р.)

Наукове визнання здобутків вчених відділу

2014 р. д.і.н. *Ситнику Олександру Степановичу* присвоєно вчене звання професора.

Премією Львівської обласної державної адміністрації і Львівської обласної ради для працівників наукових установ Національної академії наук України, вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації Львівської області нагороджено працівників відділу:

- 2014 р. – к.і.н. *Гавінського Андрія Мироновича*;
- 2016 р. – д.і.н. *Гупало Віру Деонізіівну*;
- 2016 р. – к.геогр.н. *Томенюк Олену Михайлівну*.

М. ШЕВЧЕНКА

19
FAL
3107

Blue plaque

Blue plaque

BE
BICKWICK